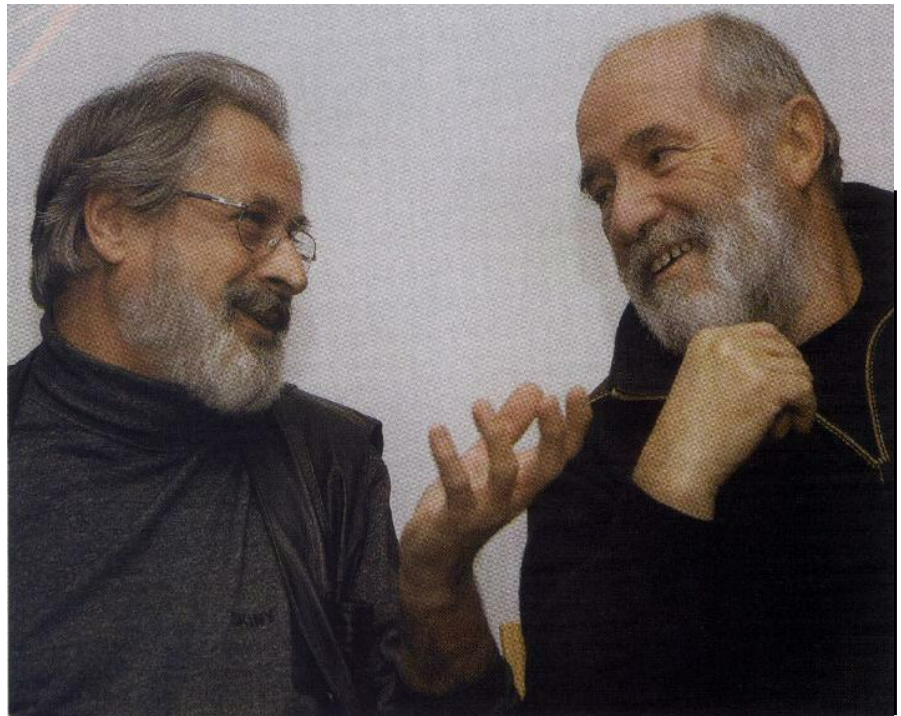

Mnogo lažje je živeti, če imaš smisel za humor

Igralci od nekdaj radi razveseljujejo svoje občinstvo. Tudi oba Janeza, Hočevar in Starina, nista izjemi, na odru rada izvabljata smeh in več kot zgolj vljudnostni aplavz dvorane. Igralca tudi s petjem in plesom nimata težav.

V svojih dolgih umetniških karierah sta te spretnosti že večkrat pokazala, nazadnje v muzikalu Goslač na strehi, letošnji novosti v Mestnem gledališču ljubljanskem.

Naslov za zgodbo Šoloma Alejhema so si avtorji muzikala izposodili pri sliki Marca Chagalla in naj bi bil metafora za preživetje s pomočjo tradicije in veselja. To je prva slovenska uprizoritev tega muzikala iz leta 1964, ki je zaslovel s filmsko predelavo Normana Jewisona, s Chaimom Topolom v glavni vlogi dobrodušnega Tevja. Ta simpatični lik sta si za slovenske gledalce naredela naša sogovornika, oba Janeza, od katerih je eden, za razliko, še – Rifle.

Mlekar Tevje, humorja polna dobričina, v svoji družini in vasi doživlja boleče spreminjanje dotlej trajnih vrednot, ki jih narekuje tradicija. Kako vidva, iz osebnih izkušenj - za vama je vsaj trideset gledaliških let - doživljata tradicijo in njeno spreminjanje?

JANEZ: V Goslaču je dogajanje skrajno zgoščeno, zato toliko bolj razpada

nekoč idilični svet. Če pa pomislim na svoje življenje, lahko rečem, da nobena sprememba, čeprav so bile, ni bila zares drastična. Seveda so nas drugače vzgajali, kot danes vzgajamo mladino, veliko tradicij se je že zlomilo. Izkušnje torej so, malo moraš prevetrili svoje življenje in se spomniti, v kaj so te včasih silili. Danes je mogoče živeti dosti bolj sproščeno.

RIFLE: V judovski tradiciji, če izhajam iz Goslača, so bile spremembe nenadne in boleče. V naših življenjih so sicer vsakodnevnne, a ne tako radikalne. Vera in tradicija nista nikoli tako zelo obvladovali našega življenja kot pri Judih. Nisem se upiral spremembam, niti v zasebnem življenju ne. Na srečo imam tak značaj. Če ima človek prirojeno modrost ali vsaj smisel za to, da jemlje življenje tako, kot je, in zna nanj pogledati s humorjem, spremembe niso tako zelo hude zadeve.

V Goslaču je poleg imenitne glasbe dragocen značilen judovski humor malega človeka, odvisnega od božje volje. Kako sta doživljala ta humor?

JANEZ: Meni je humor zelo blizu. Mnogokrat sem si iz različnih življenjskih situacij pomagal prav s humorjem. Ko nam je režiser predstave Stanislav Moša vcepljal te like, je veliko govoril o neverjetnem optimizmu Judov. Tudi Auschwitzta ne bi bilo, če ti ljudje, Judi, ne bi bili tako neznansko zaupljivi, oboroženi z optimistično vero v božjo voljo in hkrati s strahotno voljo, ki jim je pomagala skozi vse pogrome v zgodovini. Optimizem in občutek za humor jih rešujeta, a jim hkrati tudi preprečujeta, da bi se čemur koli upirali.

RIFLE: Tudi meni osebno je tak humor všeč, zlasti način, kako zna Tevje na probleme, ki

Stran / Page: 17

Doseg / Reach: 161000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 910 cm2

2 / 3

ga mučijo, pogledati z obeh strani. Stvar je resna, pravi, ampak po drugi strani je spet za nekaj dobro, da je tako. Ta dvojni odnos do realnega, dva pogleda, ki sta resnična življenjska modrost, ga rešuje vsake situacije.

Imata tudi vidva raje komedije, tako kot večinoma gledalci?

JANEZ: No, jaz sem veliko igral tudi onih drugih, tako imenovanih resnih, zapletenih vlog. Po drugi strani pa drži, da sem rad igral tudi v komedijah, čeprav sem imel z njimi več dela. Komedijo je včasih težje narediti kot kakšno dramo.

RIFLE: Jaz pa sem že po svoji naturi bolj človek veselja, lepih doživetjih, rad dobro jem, kaj popijem zraven, rad uživam...

JANEZ: (V smehu.) Tukaj sva se pa našla...

RIFLE: Tudi jaz imam lepo serijo resnih vlog, igral sem Jermana v Hlapcih in Fausta... Ampak po svoji naravi sem bolj komedijant. Posebno vloge, kot je tale Tevje v Goslaču, ki ni komedija »na horuk«, so mi zelo blizu. Ker je zelo človeška, emocionalna zgodba, ki name vpliva enako kot na publiko.

JANEZ: Komedija je seveda izziv, ker moraš že na začetku pridobiti publiko, da je most med nami čim prej zgrajen. V drami običajno traja dlje in tudi ne čutiš tako publike za seboj kot v komediji.

Že s prvim prizorom oziroma songom v Goslaču osvojite publiko in potem doživljate aplavze na odprti sceni...

RIFLE: Ja, aplavz med predstavo se v teatru

bolj redko dogaja...

JANEZ: Ponavadi ljudje po vsaki pesmi v predstavi vedno ploskajo, tako kot na proslavah zaploskajo pevskeemu zboru. Sem pa presenečen, da tudi po kakšnih močnih dramskih prizorih ploskajo. Tudi to sem že doživel.

Kakšne so vajine izkušnje s petjem na odru?

RIFLE: Pri nas nismo igrali veliko klasičnih muzikalov. Spomnim se recimo muzikala Sla boeme Milana Dekleve, pa Mister Dolar...

JANEZ: V Gorici (SNG Nova Gorica, od koder je Janez pred štirimi sezonami prišel v MGL, op.p.) smo imeli igre s petjem, kot je Beraška opera. Nekoč smo naredili poskus z mini opero z naslovom Lucija in Ambrozij, Srečko Fišer jo je napisal po motivih Marka Švabiča; pel sem očeta, ki hčeri kupi prašiča za domačega ljubljenca. V tej mini operi je čudovit ljubezenski spev med Lucijo in prascem. Zadnji spev poje prašič že iz zamrzovalne skrinje, recimo. Tudi to mini opero je režiral Stanislav Moša, ki ima smisel za te reči. Ampak predstava ni imela posebnega odziva, kritiki so bili zelo zadržani, nihče ni točno vedel, kaj bi s tem.

Ali sta imela s tem, da oba igrata isti lik, kakšne težave? Je bilo kaj zdrave konkurence?

JANEZ: Nobenih težav ni bilo.

RIFLE: Ves čas smo delali skupaj.

Drug od drugega nista kopirala kakšnih trikov?

RIFLE: Režiser Moša je rekel: če so štoski dobri, jih je treba kopirati. In tega sva se držala. Če je neka rešitev v predstavi dobra, se pač naredi, ne glede na to, kdo se je tega spomnil.

Kako pa se dogovorita, kdaj bo kdo v predstavi?

RIFLE: Načeloma naj bi nastopala izmenično, vendar ima Janez v tem teatru še druge redne predstave. Z mano je lažje, ker sem svobodnjak.

JANEZ: Pravkar sem začel študirati novo vlogo, igram pa še pet starih. Odkar sem prišel iz Primorske v Ljubljano, je za mano že deset premier.

Koliko vlog nosite v žepu ali glavi vi, Rifle?

RIFLE: Vem, da sem jih imel lani šest. Naj pomislim... V Kranju igramo Kamne v žepu, v Špas teatru igram v Mišelovki in nastopam z monodramo Rifletov suštar, v Mariboru smo nehali igrati Beraško opero... Ja, in Pinterja pravkar študiram v Drami.

Oba sta slavna tudi zato, ker sta »prodala svoj ksiht televiziji«, kot je nekoč rekel Rifle. Lahko bi vaju predstavila tudi kot »šjor Mortadela in doktor Krota«. Je taka slava dobrodošla ali naporna?

RIFLE: Žalost našega poklica je, da si znan ali slaven, če hočeš, če pet minut kažeš svoj ksiht po televiziji v kakšni reklami. Tudi če v gledališču igraš še tako dobre ali težke vloge, nikoli ne boš dobil takega feed-backa. Ampak s tem se je treba sprijazniti. Najbolje je, če v gledališču vlečeš svojo rdečo nit s tistim, kar te zanima, občasno pa se še kje pokažeš, če je že treba.

JANEZ: Za seboj imam 120 premier na Štajerskem, Primorskem in v Ljubljani ter nekaj vlog v filmu, ampak moja največja uspešnica je še vedno reklama Mortadela. Ta prepoznavnost je dejansko fascinantna, na neki način celo žaljiva.

RIFLE: (Potiho.) Mogoče pa ni, če si dobro podpisal...

JANEZ: (Smeh.) Kolegi, pa tudi neka novinarka v Gorici, so mi očitali, češ, kaj ti je tega treba, da si se tako nizko spustil...

RIFLE: To so tudi meni govorili, ko sem začel delati Podarim dobim. Ampak še Steve McQueen je naredil dve reklami na leto, da je lahko potem snemal kaj za svojo dušo.

JANEZ: Hočem reči, da je žaljivo to, kako smo neopazni v teatru, po reklami ali televizijski nadaljevanki pa si takoj znan.

Rifle ima s komercialnim gledališčem,

Stran / Page: 17

Doseg / Reach: 161000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 910 cm2

3 / 3

kjer prihaja tudi do podobnih učinkov prepoznavnosti in popularnosti, izkušnje. Kaj pa vi, Janez?

JANEZ: Nekaj jih imam, ampak hotel sem reči, da so nas igralce tudi institucije dolgo časa držale stran od popularnosti. Ko sem bil umetniški vodja v novogoriškem gledališču, so me prišli s strahom vprašati, ali lahko dajo sliko igralca na plakat. Nekoč se je zelo gledalo na to, da smo bili vsi enaki, tudi v gledališkem listu. Lepo kar po abecednem redu. To pomeni, da so bili lahko prvi trije tudi statisti.

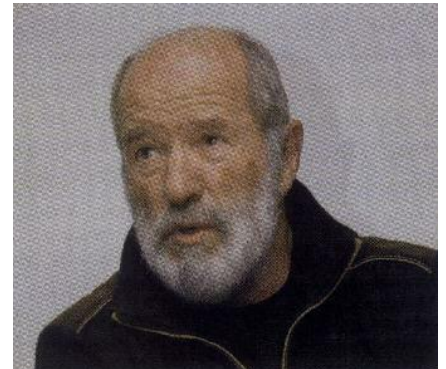
RIFLE: Spomnim se kolega Jurija Součka, kako se je razburjal, zakaj je vedno zapisan na koncu. Pa sem mu rekel, preimenuj se v Avček, pa boš prvi.

Kje najdeta še največ spodbud za svoje odrsko ustvarjanje?

RIFLE: Jaz sem na boljšem, ker se odzivam na ponudbe. Samo prvih deset let sem bil zaposlen v SNG Drami, potem pa dvaindvajset let svobodnjak, dokler nisem postal profesor. Zato sem lahko izbiral in če mi tekst ni bil všeč, ga pač nisem vzel. Jaz se moram »narajcat« na tekst. Trenutni izziv ali spodbuda je lahko tudi honorar, recimo, ampak tega raje ne pišite.

JANEZ: Čeprav sem v svojem odrskem življenju počel že marsikaj – bil sem umetniški vodja, pa direktor gledališča, na Češko sem šel režirati –, sem se zmeraj vračal na oder. Z režijo je še šlo, umetniško vodstvo tudi, učiti v šoli eno in isto je bil bolj dolgčas, kot direktor pa sem bil najbolj nesrečen in po treh letih sem čutil, da moram nazaj na oder.

RIFLE: Bolje, da nisi več direktor, ampak igralec, to znaš najbolje početi. Če bi

nadaljeval s tisto kariero, bi bil danes lahko že minister.

Ste se torej odločili, da sklenete svojo gledališko kariero kot igralec v MGL?

JANEZ: Ne vem, če sem se res kaj odločil. Kdo ve, kje bom končal...

RIFLE: Ah, kje neki, na Žalah. Tam bomo vsi končali.

Irena Brejc, Foto: Zaklop